

ЧЕДО ВУКОВИЋ

М А К А Р И Ј Е

Р У К О П И С А Ц

Скажи ми, Господе,
искон мој

Аз, грешни раб
Макарије
от Чрније Гори,
чрноризац-чрнописац,
писах сију душеспаснују књигу
рукоју.

Келија тминава.
Дневима гори ми свијећа —
кап сунца воштаног
пред челом.

Дрхти ми лабуд-перо,
из крила отргнуто.
Полажем длан.
Лист бијел-пребијел.
Кожа из утробе овчије —
блека јагњета нерођеног!
Плаче ли кожа,
до бјелине састругана?
Прелијећу одсјеви свијеће.
Лист се таласа —
тонем у дубине, у висине.

Зирнух ли оком јагњета?
 Расјек утробе и неба —
 блијесак
 свијета у крви. . .

А ево,
 јеже се студен-зидови
 и тама воском покапана.
 Сагиба се препасан стас.
 И постан грах јауче под пасом.
 И пиште кости остуђене.
 Преписујем очима,
 пишем рукоју.

Давид цар
 удара у псалтерион
 са неброј жица —
 оводање псалме изговара,
 пророци пророкују
 и плаче Јеремија
 и јеванђелисти зову
 и мудрује Соломон
 и смјерни апостоли,
 над костима усправним и полеглим,
 овом руком
 сију ријечи-посланице,
 јер смо злим ралом узорани.

Ријека-хучавка
 завија међ брдима.
 Пјени се и модри, небом натопљена.
 Братија божја и моја,
 чнорисци
 с ријеком се надмећу
 и покајнички висину славе.

Пршти свијећа — роје се свици,
 гасну у мојој бради,
 крију се по нугловима.
 Тмурно ме гледају свеци
 из незидана времена —
 са зида.
 А ја претачем истрајно
 књигу светозовну,
 претачем у редове
 рукоју.

Воздух ми несклон бива:
 на пресухо, на мокрину

боја се љути.
Те наређујем руци:
изјутра погледај небо,
удажни зрак.
Наједра ли облак
и магла застре гору,
не мучи боје — не сликај!

Склопих очи:
дуга с брда на брдо,
с листа на лист
свете књиге.
И рекох у грлу:
да брдâ није,
дуга би кругом
небо наднебила!
Њене-моје боје
својим гласом свака:
желим и тугујем,
надам се и патим,
снијем и страхујем
и творим себе. . .
Свакој боји, ено —
њена супротница!

И већ сморен, пишем:
Скажи ми, Господе. . .
Вјетар дахом наглим
спасе ми свијећу.
Тама препотопна.
Скажи ми, Господе, скажи ми —
не иштем силу
ни благо ни руку свевишњу,
но бих да сазнам,
но бих да знам.
Скажи ми, скажи ми. . .
Туробно труби Проповједник:
Ко умножава знање
умножава муку!
И опомиње чело моје:
Не пропињи се,
о Макарије!
А ја се браним:
теже је тмушну оку
но тмуши пред оком.
И вапијем:
нешто знамо,
нешто снијевамо,

нешто суха пророкују уста...
И чуј ме,
књигу ми свијета отвори,
Господе,
али покриј слово моје —
да не прочитам
мрсизнак под сном и челом,
да ми живо око
земни не заспе прах,
да не угледам
свој на одру лик,
да гробна из тјемена
не прорасте трава!
Све друго
скажи ми, скажи ми...
Тако заспивам,
тако уранкујем —
скажи ми...

Вјечито преписујем,
а хтједох писати!

Сјенка шаке
и свјетлост из њедара
шарају кожу јагњећу —
сјенка и зрак прије знака.
Отима се рука-крвавица —
не преписује, не претаче,
но из мене извиру
псалми моји и вапаји
и пјесме над пјесмама
и плачеви и пророчки трзаји,
земни, од снова отежали...

Вјечито преписујем,
а хтједох себе
у књигу преродити!

Још од малене руке
не цртах грану каква јесте
ни птицу ни паука ни даждевњака,
но све из сна,
од мене дубље засањана.
И ноћно небо
осипах гласом својим
и знамењем невиђеним.
И гледах звијезде
у сури кам утиснуте.

И писах знацима сна
и снијевах рукоју...

Вјечито преписујем,
а хтједох укоричити
кожу своју!

Али гле —
сан ме пробуди:
спази змију петоглаву, петооку,
прсти се трзају, на ријечи насрћу,
на листање неба.
А пропоја књига,
наднебеоки отвори свод.
Расани ме глас,
дубок и тежак,
а ријечи лаке, светокриле.

Спаси и помилуј, Господе,
сохрани от грехопаденија!
Нема књиге моје и људске —
једна је и једина
књига божанствена!
Неписане ријечи саме слијећу —
бјелина их упија.
И клонух главом
и писа се покајничка
књига челобитна.

Рука се лати бојетвора:
крадох и отимах боје
цвијету, земљи и камену,
огњу и чађи и сузи коре борове,
јајету и кости и лужини,
буби, боровници и масти ушној,
лишају и пужјој крви и црну велебиљу —
да глас украсим,
да руком покренем
сва звона,
мала и веља,
из књиге-звонаре,
за вијек, тренем заклоњени.

Круг сунца и круг књиге
не замиру —
из мене гледају.
Не залутах —
из ока измиљеше стазе означене.
Заноћи ли радост,

осване ми плач.
 Замркне ли плач,
 радост из књиге
 зору ми разбуди.

И побојах се:
 немаром занесена,
 да не згријеши рука.
 И на кољенима мољу вас,
 братије светаја и оци,
 јуније и старије,
 не куните — поправљајте
 што омаших!
 Не писа сију књигу
 свети дух ни ангел
 но рука бренаја и грешнаја
 и очи от сна отечене
 и плот земнаја...
 Па, благословите,
 оци сједобради и братијо!

Вај књизи и мени!
 Навојштише чада агарјанска!
 Зло оружје униће
 у срдца њихова!
 Бубњеви, зурле и халак
 и замаси јатагана —
 небо потамње.
 Жегоше и сјекоше,
 тежаке на јарам распињаше,
 димом давише калуђере
 и свецима очи бодоше
 и би зло донебесно!
 Крв и дим и паспаљ
 вид ми помутише.
 Вај мени и књизи!
 Проплакаше двери божанске.
 У гору понесосмо
 иконе и крстове,
 свете мошти и сасуде
 и моје хронописе.
 Што не могаше рамена и њедра,
 не цијепасмо, не палисмо —
 ријечи предавасмо,
 вјечности на чување.
 У зјени ми увираше ноћ:
 свијеће на књигама
 хитају низ ријеку,

свијеће псалтирске и пророчке,
свијеће брзотоке
ка виру таме
свиткају.
Сила насилна — студен ланац.
Спутане ми руке
и прсти објешени,
биљези петокњижа.
Свезана ријеч у грлу —
неречено и неписано.
Окован ми вид —
невиђено, оку недосежно.
Оланчано небо
и књига о небу —
вај мени и књизи!
Збјегови,
црњи од горе чарне
и гора црња од хрописа.
И злостасмо.
И завапих:
добро јест
ум к небесам ставити!

Скажи ми, Господе:
јесам ли и ја прогнан из раја,
из мирна сна
под храстом и лозом виновом,
под дрветом познања
добра и зла?
Скажи ми, Господе:
који су знаци написани
под челом,
по кожи мојој?
Јесам ли за казну
у кост укован,
у привид бијели?

Окренух се себи.
У њедрима
ни ребара ни срца,
но бије глас књиге —
јек из среброкова!

И чун ме понесе,
оштрокљуни.
Око мене језеро,
даником најезено.
Под кругом неба
круг планина сурих.
Скружена ливада рибља
спира горицу кружну.
Круг зидина голих
око кости моје.
Свио се куполе круг
око зјене и тјемена.
Појасом притежем струк,
подвијам одрте скуте
усред круговах све тјешњих,
а све ширих —
до бескраја у мени, у књизи.
И бдијем аз, расофор,
изнова хрописац.
На кожи јагњета нерођена —
круг букве,
от нокта мањи,
васељену поје.

А није мира
у кости человјека.
Бубњеви о плавет туку.
Храст заогњени
варницама
језеро засипље.

И не би друге —
к Ловћену похитах,
под окриље Ивана господара.
И слушах и понављах
заклетву:
Док је даха и маха
нећемо небо дијелити
са кугом агарјанском!

ТИПОТВОРАЦ

Скажи ми, Господе,
дугу моју

Руко моја књигописна,
не клони, не печали!
Јутрос ми из рамена
израсте стопрста рука!
Уз мене седам сотрудицах
и око Ђурђа господара.
И гледам:
умјесто прстију мојих,
резани и ливени,
лете и нижу се
типи, типи, типи. . .

Између квргасте шаке
и букве на бјелини
ускочише типи оловни —
још студене бројанице,
без даха и гласа.
А типари,
гломазни и коњасти,
ваздан шкрипе, тутње, клопоћу. . .
Умрије моја тишина
у осами келије.
Слово божанско
кроз мене протицаше:
око — сав ја — рука.
Сад муком мучи
перо лабудово
и сахну боје тајнотворне
у рогу волујском, на седефу шкољке.
Сад усијецам и лијем букве
и подмазујем
заглушне зглобове типара. . .

Не дам се, еј, исти сам!
Не мутим,
не сузбијам,
не скрећем
истородни небески вал у крви!
Режем типе и украсе
истога лика
као што писах
рукоју!
Пишем и красим

рукоју!
Погледај —
буди се видјело моје!
Ослушни —
покреће се звоно добра!
У зјеници, под руком
пале се варнице свјетова!
Па бих да достворим
и да самотворим —
дахом љепоте
сваки да продахнем лист!
Нијесам пуки занатник —
рука да је рука,
ја да сам ја!
Минула мајко и оче раменити,
чатисте бесловесну књигу:
овчје плеће и звијезду угасницу
и сановник праљудски...
пас ли завија вучки,
бјеже ли змије уз грање,
које ли запоја ухо,
зашто ли чађном сузом
проплака над огњиштем греда...
Ај, рођени моји,
родисте изродника:
ено се брштан свија
око шљемена родног,
кроз прозор пронице
бујавица трава...
Не затварај очи, Макарије!
Планета-гробница угашена
узаман снијева
у њедру зрно сунца
и зраке голоноге
куд је неба.
Па скрушено шаптим:
ако ли јесам
родоначелник
племена књижеског,
не куни из гроба,
мајко сухосузна,
не куни испод плоче,
оче широка длана!
Не окрећите лица,
смирени моји!
Не поничите челом
у подгробну јаву!
Ево, жуч ми се жучи,

дланима уши затиокам.
Јаучу бичеви
по плећима голим
кметовах с Обзовице:
још товара, још бјелошуме —
за двор кнежевски,
за ливење типа!
Брзам — трена ни за сузу.
Књигу бих да подарим
блажену бадњаку,
рождеству Христову...
Бичеви предахнуше,
а тутње млини небески,
бјелином засипљу
давње стопе предака...

Преблаг и боже,
дај да посвојим
руку рукописну!
Саставих форми —
резано и ливено,
типи и типари големи
јасно здухачи прекоморски...
И срећан јесам
и болно ми јест!
Кроз јутро ђетиње
корњаче траг ме поведе —
шаре по мекој земљи.
Па резах од јавора
овнујске главе, витороге.
У камен уклесивах
брзокриле очи, лептирасте,
па гране без имена
с преслице и колијевке,
звјерске шапе у снијегу,
крилате змије
и муње с очима.
И урезивах
моје и небеске знаке —
двоноге змајеве
и брда с роговима
и лица пахуљаста,
шаре им с леда преписане.
А глас ме дозива:
Свему небеском и земном
врати људско лице!

Сад се не игра с јеленком
она рука ђетиња.
Ја опсадник
и ја опсађени!
Па страхујем у осами:
хоћу ли знати,
хоћу ли моћи
књигу првотипну сатворити
између неба и ребра Адамова?
От сотрудниках
страхове тајим ноћне.
И соколим себе:
Држи се предачки,
о Макарије!
Не смијеш задрхтати
у срцу и руци!

И не дај се низини.
Јер ево,
докони стоје наблизу,
чудом се чудећи.
Једни би додали руку,
други се смушено крсте.
Завируше и опадачи кријеште:
Анатемњак!
Донесе нечесову макињу
из Латинах!
Сотона никад не испоја
ријеч чисту, непоганску!

... Запара, густе задах
уз конавле млетачке.
А ја удисах
бистру росу пупољску
са горица, са језерских.
Витке Латинке,
лазуром неба огрнуте,
очи ми крадоше.
Али под ребрима
остаде срце,
у себи круто и блажено —
звано: Макарије.
За веслима дуждевих галија
пловише букве њемачке и латинске —
небу је и то право.
А ја и тада,
учећи на типарех,
чезнух за родним прагом.

Па бјежах на Лидо
и цртах моје
ћирилске знаке.
И шарах преплете —
вријеже и муње ловћенске
с бијела листа ил пијеска
према небу.
И хвалих Паламеда
из мита греческог —
људима предаде
мјере и бројеве и писане знаке:
да глас чује себе,
да глас види себе.

Авај, освићу дани искушења!
Понори неба источног,
понори неба западног,
понори неба. . .
Вршај злотамни,
у ватри гњева,
пружи мач и књигу.
Оци Црнојевићи,
Иван и Ђурђе,
небеску чашу пијући,
књигу изабраше!
Преблаг и мужи,
дични господари,
црњаву одгонећи,
књигу прихватише!
И оплакивах Ивана господара.
Пут ми пропути,
а не дочека
своје сањане знаке,
црне, црнојевићке. . .

И сад, ево,
покрих крстом
чело и груди своје.
И сачеках.
Митрополит зетски
кир Вавила
пољуби и благослови
тврду кост грабову.
Па урезајем лик
двора Црнојевића.
И глачам другу плочу
за храм цетињски.
Око двора и храма

пречисто коло воде
 моји синови ђетињи:
 сплет грана и цвијећа,
 змајеви и грифони,
 рајске птице и наги анђели,
 а светитељи држе
 књиге староставне.

Ај, како покрасити
 први у књизи знак?
 У њему све се содржи —
 прва буква,
 овјенчана, оплетена:
 отвара еоне
 и гласом божанским
 зове на смјерно чтеније.

И гле,
 рука буди душу дрвета и олова!
 Типи се нижу
 и кроз њих теку
 ријечи самотворне —
 зрак из себе
 ројевима се расипље!
 И ево,
 слажу се странице —
 камени слојеви,
 нараста бедем-књига,
 гора и бесједа на гори!
 И црном чађи
 свјетлост сатворих:
 типос — лик и биљег
 за књигу светородну,
 за Октоих...

То ми суђено, зар?
 Мајка ме повијаше и љуљаше
 у колијевци-књизи.
 А клекова грана на вјеки вјеков
 њихаће чело моје —
 кадионик
 међ корицама
 књига надгробних.

Предам ли се књизи,
 не бродим ка луци —
 пучина ме лови...
 Еда ли ћу спазит

зраке на дну мора
и чађ наднебесја?

Јер подвижник јесам —
знак знака и књиге!
Не окивах се ланцима,
не скубох косу и браду,
не висих у пећини
са слијепим мишевима,
не бауљах пустаре пијеском,
не снијевах гробље
и бијелу звоњаву
кости моје
у храму земном. . .
Није ли тако,
књига се ова не читала!

И кто јесам?
Трипут преродих себе
из коријена:
скрших колијевку
на прагу селскоме,
сасјекох јуност
на прагу олтарскоме,
обукох кожу црнризну
на прагу од листових. . .
И сад?
Погледај око типа и типара,
Макарије!
Јаром омотан,
стуб маглени —
рука над руком,
глас над гласом,
глава над главом!
Не тамнују, не свићу
дан и ноћ —
тамнују и свићу
немоћ и моћ!
А ја кнежине
ни длана земље немам.
Нијесам велмуж ни војвода,
кефалија ни казнац ни воин,
логофет ни стјегоноша,
двородржица ни лагатор ни тепчија,
соколар нијесам,
ни псар ни кмет погружени,
ни прости монах црнопојац. . .
И кто јесам

на љествици клетој?
Зар да некоме,
зар да неко мени
по рамену, по глави чепље?
И кто јесам данас,
са двије стопе земље
под гласом мојим?
И кто јесам ваистину,
књиго-кћери,
књиго-сестро,
књиго-мајко,
књиго... земно небо моје?

А подвижник јесам!
Кост ми свијећа
у зјенама гори.
Подгриза ме дрвоточац:
хоћу ли бити
раб-слободњак
или раб рабова вишњих?
Стани!
Зар себе се одричем?
Зар свој ископавам лик
и слушавам глас умирни
међ редовима
књиге првотипне?
Раскрили моје листове,
о свевишњи!
Отвори ми двери вјечности —
неброј сунацах
у кола се хватају.
Аз, Макарије,
трунка земна,
знаке бих по костима својим
за гроб-гнијездо
у грању високом!

Да ли ме зазва
истинословије,
старозавјетно и апостолско?
Звони ли оно
из књиге немоје?
Да ли кроз грло вијека,
појући свадбе и ропце и гробове,
избија
омлад ријечи и књиге?
Или је зло сјеме

у недосег посијано?
Или је познање
дубље от знака и књиге,
дубље от сна мојега?
О Господе,
спаси от узношења
главу моју несмјерну!
И сакуј корице —
књизи трепавице.
Једино око с листа
себе изнутра види.
Небо се за небом размиче:
у тек саздану знаку
неспокој запишти —
буди незнано, иште нерођено!
И шта?
Предај се руци типотворној —
пободи међаш
или га побадај до нетрага!
Свака длака из тјемепа
зар хтједе бити
зрак за себе?
И како држати на окупу
немиле мисли,
бунтовне снове моје?

Глас-сјенка уз ухо:
Не труди кост трошну,
о Макарије!
Узалуд све ти је!
Погледај врело
из дубине земне —
тама воду не затамни,
вода таму не избистри.
Све бива како бива!
А ја се храбрим,
а ја пркосим:
поноћ је моја
усправна и пламна,
поноћ је моја
прозрачена и рујна!

Нека ми се усправи
лист положени:
на украсној букви
наги ђетић јаше
и скутрила се вјеверица
и виси грозд бијели
и грана
и цвијет некрштени!
И шарно јече трубе јерихонске:
из тмине поткожне
бистро ће истећи слово!

Али зло разбуди
занос књиге и главе.
По налету чад агарјанских
са развалинах
старине греческе
и царства сербскога
остадоше на ногама
храмови и људи.
И гласну се непокорно
господар ми Турђе:
Плећи уз Ловћен!
Нека буде часа било није —
и књигом се бранити
и људе воздизати!

У то нахрупи поводањ,
сијевнуше
пријетње ханцарске:
Ако ли не клекнете,
неће претећи
ни мрав у трави,
ни крило у небу,
ни рибље око у води,
ни кост предачка
испод плоче!

А Ловћен се грохотом смијаше,
муње у њедра
сасипљући.

К Њ И Г А П Р В О Т И П Н А

Скажи ми, Господе,
кончину моју

Аз, грешни јеромонах
Макарије
от Чрније Гори
држим на дланима
књигу првотипну ћирилску
О к т о и х.

Књига се поче и доче
за годину.
Сазда се
повеленијем и бригом
господара ми
Ђурђа Црнојевића.

А дан за радост,
снијежни корак:
круг сунца — други,
мјесеца — десети,
индикта — једанаестого,
темелион — дванаести,
епахта — четврта,
златни број — дванаести,
у освит љета господњег
хиљаду четири стотине
деведесет четвртог:
за бадњак и рождество,
за пламен снијежни.
Уз паруку сотрудилика
рукодјелисах
и украсих дивотну књигу.
Над типима бдјесмо
дневима и ноћима —
не дадосмо починка ни сна
зјенама својим.
И роди се
књига руком неписана —
такву ове горе
досад не видјеше.

Узор-књига
на нашој земљи сатворена.
Испуни се сан
Ивана господара.

И ево,
 на дланима почива
 божанско и људско вријеме.
 Књига пророкује
 себе и свијет.
 Руке ми дрхте,
 али крепче бивају.
 Тешка књига,
 лист — перо орлова крила.
 Пахуље — бијели знаци небески
 грију ми чело.
 А лист књиге
 бјељи от ловћенског снијега.
 Украси и типи
 над горама се вазносе
 и поју прегласно.

Небо на кџм силази,
 кџм се у небеса воздиже.

Нанизах књигу јачу от мене
 и гласа мојега
 и кости моје.
 Ево се листају
 Даљине и стогођа —
 несагледно чријеме у корицама.

Књига рађа књигу —
 род родова разродиће се
 до претпотоњег зрака,
 потоњег бити неће.
 И множиће се
 покољења књига
 на дланима стогођа
 у недоглед.
 Несагориве купине
 на бјелини.

Авај нама!
 Љут агарјанин надире —
 хоће земљом злотворити,
 од прагова крстаче поперити,
 чарно горје
 на врхове побости
 и нас робљем поробити!
 Одгоним вране-гавране:
 Не зобљите зрње
 с бијела мојег разора!

И видим:
књигоносци чекају,
цијепају се маглине —
олтари њедра отварају
за књигу првотипну.
Те она огласито:
Зовем вас, одважнике —
челом о кђм и небо
не падосте!

Јад се јадом надбија.
Витлај међаве схори се
међу вјеђе и трепуше —
зјенице да замете.

Сломиш ли косца злога,
закуси клону сами.
От јавора, добре душе —
копље и колијевка.
От плетива историуна —
шаре разнолике.
От ријечи истогрлих. . .
Не!
Бјежи ли от истине,
ријеч неријеч бива!
А гле,
бјелином коже-листа,
чистилиштем
проходи човјек-слово,
оцилом неба укресан,
сјен и фреска.
И дивот-књига устаје —
длан ми вазноси
уз снијежни зрак,
сунчану пртину к небу.

Са виса књиге првотипне
видим:
у њој се листају
све књиге претшасне,
руком и муком писане.
У њој и корак мој
от Венеције,
гдје наук о типима примих.
У њој завеслаји
морем брдовитим
и брдом узбурканим.
У њој сан-корак

от Обода до Цетиња.
 У њој се бијели
 храм Црнојевића
 и све цркве убоге
 и појања црноуста
 и канђела и тамјани.

У дубини књиге првотипне
 чујем:
 јече хорови планинах,
 с Ловћеном уједно,
 бруји појање
 горах и водах и јудоли
 и птица небескијех —
 куд је свијета,
 куд је раба ојађена.

Пред оком Чрније Гори
 слобода и књига-дивотница —
 љепота над љепотама.
 У њу младости смртно загледане —
 на бојној њиви
 ђевојачки вијенац раскидају.

Отјешња ми видик:
 с мора и запада — Латини,
 са истока сува — агарјани.
 А ја књигом кликујем:
 исток
 и лљк и дљгу
 и запад
 свијам у гнијездо
 под ребром, под челом!
 Из књиге — кроз мене —
 гранају се стране свијета!

И хоће ли прогледати
 они са пола ока?
 У себи омеђени,
 крваве међаше побадају.
 Исукују мачеве
 из грла својих —
 за жњетву безрну, чемерну.
 А у књизи првотипној
 мире се љубав и пизма,
 мире се живот и смрт —
 дишу напоредо, истим дахом.

И у мртвој тишини
олуј себе снијева.
Али поручујем:
силу насилних
одбићу миром небескијем!
Ова је књига
виноград господњи —
чокот и грозд и сок звјездани.
Исциједих вино,
мрко и румено и златасто —
за опој трену и вијеку.

Не посегох за славом,
за капљом росна сјаја.
Предадох себе
слави књиге мученице —
ва вишњих на небесима,
не земљи и под земљом,
по мору и подморју.
И не једох књигу пророчку
из божанске руке
као Језекиљ —
но књигу сатворих
жизњи будућеј ради.
Не поручи ли трен трену
и дан дану и год году,
неће ни вијек вијеку.
И посадох око у бразду бијелу.
Не смиловах се,
не поштедјех себе.
И то би срећа —
испод ње издан туге.
Вјетар црвени
струже ми кроз жиле.
Лећи међ корице,
угробити кости своје!

Наступи доба крилате ријечи —
над понорима суза,
у вијек пространи.
Храм је тијело,
а књига — свемир људски,
на листу,
у језгру ријечи.
И зовем:
отворите очи
и ви неграмонти!
Ево,

књига воздиже мене
и сваки нескршен стас.
Једнокупно
књигом слободи појемо,
уранке дозивамо. . .
И над глухом земљом,
уз врата адова,
одзива се небо,
тросунчан

У то грнуше звона
у славу књиге првотипне.
Звуци се листају
пољем цетињскијем —
ломе се, враћају од стијена.
Стреса се китина —
снијежни с борова прах.
Поју црнорисци
за кир Вавилом —
ријечи и звона
брда би да надмосте.
Звона, звона. . .

А снијевах минуле ноћи:
звоњава ужаснутих звоника —
пуцају стијене,
муња из грмена
високи облак сажиче,
расједа се небо!
Звоњава и крици —
јата бјеже у бездан свемира.
Без огњишта огањ —
зјенице да спржи.
Брдо књига — ломача!
Разазнајем:
писано и печатано
и мојом руком украшено!
Књиге и пламен и дим.
Лети пухор — јауци знамења.
Ни зрак ни сјенке —
пустош.
Око ломаче скачу авети
или махните стијене
или одсјеви сами. . .
Те аз,
мален и босоног,
из пламена грабим књигу,
жарну и тешку,

от стијене клесану.
И трчим.
Бјежим уз брдо, уз гору.
Отварам литичне листове.
Чудо!
Моји ђетињи знаци:
корњача и звијезда с очима,
риба и гуштер и јелењи рогови,
исцерен мјесец и вучји траг
и дјетелина с четири листа
и чађ-око мјесто сунца...
Дахћем и посустајем
и пружам увис
књигу камену са знацима
небу на дар,
на завјетни...
Не роби раба својего!
Не страши се страха својего!
Ни снен ни будан,
пророкујем потоп:
четрдесет бездневних ноћи
у црну слиће се дубину —
да зло се затре сјеме.
Млад Ноје и жена, наги,
на књигу ће моју стати
и све живо с њима —
у пару, мушко и женско.
И летјеће дуго
на књизи,
на кожи раскриљеној
до горе надпотопне.
И круг ће изнова...

Можда ноћ минула није?

Глас-привид испод чела:
Не распињи себе,
Макарије!
Скини мријену с ума:
слијеп се цвијет чуди небу,
безвидо крило висину пара,
безока нога хита гробу,
свемира невид у се увире!
Аз, Макарије свештеноинок
озарен кликнем:
самоцјесма
не зна да је пјесма,
самосуза

не зна да је суза,
саморијеч
не зна да је ријеч,
самоптица
не зна да је птица —
без неба и гнијезда,
самознак
не зна да је знак —
без неба и гнијезда у мени!
И провидјеће
цвијет и крило,
отвориће око
гроб и нога трошна,
прогледаће
ријеч из књиге,
руком мојом изречена!

Или је до зоре далеко?

Браћо моја,
грамотна и неграмотна,
зар ће и књига гинути?
Зар ће пијесак,
зар ће пустиња
прекрити листове моје?
Зар ће и ријеч лелекати,
у груди,
у главу се грувати?
Зар ће у незнан тонати
ријеч сузна?
Зар ће издисати у прсима љутим
или под ногама, у калу и крви?
Браћо замагљена,
не признајем над главом
помрачење ријечи!
Јер мјесец опет прошапти,
сунце из сјене закликће,
а ријеч помрачена
себе и мене
озарити неће!
Па бих да викнем:
нико силом
слово не помрачи,
нико лажју
слово не освјетла,
нико мачем
слово не посјече,
нико мржњом

слово не отрова,
нико пламом
слово не спепели!
Па бих дометнуо:
нико кључем
књигу не закључа!
Својим бићем
књигу откључаваш —
до листова
докле кључ досеже!

Зар из грозда мојег
још грануло није?

И зашто погружен ступам,
носећи освет-књигу
према олтару?

А слушај —
звоне разбудна звона
књизи у почаст!
Моле
да два срца
под ребром не бију.
Ишту
да под челом
један извире вид!
И усправи се чело.
Стопа камногорска,
књига свјетлогорска.

Воља нам и књигом војевати!

И видим унапредак:
око гласа првотипног,
око мене,
сјутра ће се Псалтир
и многе књиге
печатне
у оро ухватити.
От птице
цијукаше једна птица.
От птице
ориће се јато!

Устаће гора у гори,
устаће дан у дану,

устаће вијек у вијеку,
устаће народ у народу,
устаће човјек у човјеку!

Између човјека и неба
зрак и знак.
Аз, грешни јеромонах
Макарије,
от Чрније Гори,
ево стојим и чајим.
По мени снијежи
тегобно стољеће —
рамена се угибљу.

Сва срећа и љубав и боли моји
сав живот —
ево ми на длану,
у корицама тешким.

Кто јесам и кто бијох
књига нек памти,
ако памтит хоће.
Изван књиге већ ме нема.
Прах јесам и пепел.

Гроб ми отачество,
а земља мати.